

קונטרס
מעשה חושב

שיעורי הגה"ח ד' משה קרמז שליט"א
בספרה"ק 'סיפורי מעשיות'

מעשה א - שיעור ג

מכון
מעינים
בנהלים

יד"ל ע"י
מכון 'מעינים בנחלים'
052-7643910

כל הזכויות שמורות

לשמיעת השיעורים
0799-40-22-42

סדר ועימוד:
י.צ. סטאדיק

עיצוב כריכה ושערים:
שילוב

מעשה א' - מאברת בת מלך

פרק ג'

השני למלך / על ידי היגיעה מוצאין בוודאי

איז אויף גשטאנען דער שני למלכות,
 מחמת ער האט גיזען, דער מלך האט
 גרויס צער, און האט גיבעטין אז מען
 זאל אים געבן איין משרת מיט איין
 פערד און געלט אויף הוצאות, און איז
 גאנגען זי זוכין [עמד השני למלכות,
 מחמת שראה שהמלך מצטער מאד,
 ובקש שיתנו לו משרת וסוס ומעות על
 הוצאות, והלך לבקשה].

רחמיך רבים ה'

והוא כפי שמגלה רבינו בתורה 'כי מרחמם ינהגם'^א, שעיקר מעלת הצדיק
 והמנהיג האמיתי, היא מידת רחמנותו, ורחמנותו נובעת מכך שמרגיש בצער
 המלך, בבחינת 'רחמיך רבים ה'^ב, כפי המסופר שכשהיה רבינו אצל הרה"ק

א. 'ליקוטי מוהר"ן ח"ב סי' ז

ב. תהילים קיט, קנו

בעל ה'תניא', אמר לפניו הרב תורה, ובסיום דבריו הפטיר "רחמיך רבים ה' - עס איז אויף דיר גאט אליין א גרויס רחמנות" הרחמנות שעליך תתברך, גדולה מאוד. ושיבח רבינו את פירושו¹.

וכשהצדיק רואה את צער המלך, את ה'רחמיך רבים ה'", וכן מרגיש את עוצם הרחמנות שעל נשמות ישראל, על גודל ריחוקם מהשי"ת מחמת שנפלו לעוונות, אזי הוא מתעורר ללכת ולבקש אחריהם, ע"י התורות שמגלה, ועל ידן משיב את בת המלך לאביה².

אנ"ש היו נותנים רמז נפלא לדבר, כי מלת 'שני' - ראשי תיבות ש'ורש נ'שמות י'שראל, שהוא הצדיק האמת³, המכונה 'שני למלך' היינו שקרוב מאוד

ג. ראה 'כוכבי אור' חלק ששון ושמחה, ז': "שמעתי בשם אדמו"ר ז"ל שסיפר זאת בשם הרב הצדיק רבי שניאור זלמן מלאדי ז"ל שפירש את המקרא 'רחמיך רבים ה'", היינו רחמיך, הרחמנות שעליך ה' כביכול, רבים ועצומים מאד". וביתר הרחבה ב'אבניה ברזל' (ובשי"ט ח"א תקצ"ד): "בעת שהיה רבינו ז"ל בארץ ישראל, הבטיח להרב ר' אברהם ז"ל קאליסקער כי תיכף כשיבוא לחוץ לארץ תיכף ייסע אל הרב מלאדי הרב ר' שניאור זלמן לדבר עמו בענין מעות ארץ ישראל. וקיים זאת, כי בבואו נסע תיכף להרב מלאדי. וביקש אז הרב מרבינו זצוק"ל לומר לפניו תורה ולא רצה. ואמר הרב תורה בערך שמונה שעות וי"א שש שעות, ואמר רבינו זצוק"ל שבדבר זה האט ער צו גיטראפין [הוא כיוון היטב], שסיים אז על הפסוק 'רחמיך רבים ה'", עס איז אויף דיר גאט אליין א גרויס רחמנות [זה עליך אלוקים רחמנות גדולה]" (שיחות וסיפורים מרבינו ז"ל, מו)

ד. ראה 'ליקוטי הלכות' נזיקין ג, ט: "וע"כ ע"י שהצדיק מעלה ומתקן כמה נשמות ישראל ומחזירים אליו ית' עי"ז נגדלת השמחה מאוד מאוד, כמו שמחזירין להמלך את בנו שגרשו מעל פניו בעוונותיו, ועי"ז שנתרחק קלקל בכל פעם ביותר מחמת שנפל בדעתו ע"י שראה גודל ריחוקו מהמלך, עד שטעה ונדמה בדעתו שהמלך הרחיקו לעולם, ולא ה' מצפה שישוב עוד אל המלך, כמו שכתוב 'לא יאמין שוב מני חושך', ובאמת יש להמלך צער גדול בכל עת וזוכר את בנו הרחוק בכל עת. וכשנמצא אחד שמרחם על המלך ועל בנו והולך אל המקום המזוהם שנפל לשם ומרמז לו רמזים ומתנהג עמו בחכמה נפלאה פלא והפלא עד שמכניס בו הרהורי תשובה ומחזירו אל המלך, כמה שמחה ותענוג גורם אל המלך עד אין שיעור. כי זה עיקר שמחתו וגדולתו ותענוגיו ושעשועיו של המלך ית' כשמחזירים אליו הרחוקים ממנו, כמו שמובא בזוהר (יתרו סט עא) 'כד אתי יתרו ואמר כי עתה ידעתי וכו' כדין אסתלק ואתיקר שמא דקוב"ה עילא ותתא"

ה. 'ליקוטי מוהר"ן סי' ע

למלך וכמובא בחז"ל שעל הצדיקים נאמר "המה היוצרים ויושבי נטעים וגדרה עם המלך במלאכתו", והשי"ת קורא להם 'אחיי ורעי'.¹

ועוד כשהיה הצדיק בעולם העליון, ביקש לרדת לעולם הזה כדי לעורר נשמות ישראל, לתקנם ולקרנם להשי"ת.²

וכידוע מהמעשה שסיפר רבינו 'מזבוב ועכביש'³ וכן מובא מהבעש"ט' שקודם שרוצה נשמה של צדיק לרדת לעולם מגיע הס"מ בטענה גדולה "על מה שווא בראתני", כי כשצדיק כזה ירד לעולם, לא תהיה לו יכולת להטעות בני אדם, והלא כל העולם נברא בשביל הבחירה, ומשיבין לו לבעל-דבר כי יהיו כל מיני בריות שישתדו ויעלימו את אור הצדיק, ולפיכך תישאר הבחירה האם לציית לו או לא.

1. "נפשות של צדיקים שבהן נמלך הקדוש ב"ה וברא את העולם" - בראשית רבה' ח, ז

2. כמובא ב'אור החיים' הק' פ' בהר: "כי האדון ברוך הוא יקרא לצדיקים אה כביכול (זהו"ק ח"ג קס): דכתיב למען אחיי ורעי". ועיין 'שמות רבה' גב, ה

3. כמובא ב'חיי מוהר"ן' שז: "שמעתי בשמו שאמר: אני אין לי מה לעשות בזה העולם כלל, כי בשבילי איני צריך לעשות כלל, רק באתי להעולם לקרב נפשות ישראל לה' יתברך"

ט. 'סיפורי מעשיות' מעשה ז' ועיין ב'רמזי המעשיות' להרב מטשערין

י. כדאיתא ב'תולדות יעקב יוסף' פ' שופטים: "שמעתי ממורי על פסוק (תהילים פט) 'על מה שוא בראת כל בני אדם', שהוא שאלה ותשובה ששאל היצר הרע לה' יתברך בעת שהיה משה רבינו ע"ה עושה כמה נפלאות, אם כן למה 'שוא' בראת, שהוא היצר הרע, כי מי פתי יסור לשמוע לו, והיתה התשובה 'כל בני אדם', שיברא כנגדו אדם בליעל בדמות הצדיק שיהיה מסית ומדיח ומתלוצץ מזה הצדיק וכו'. 'כל בני אדם' רצונו לומר כמו כל בני אדם שהם צדיקים וכו', כי בעת יצירת אדם כשר וצדיק, קודם רדת הנשמה בגוף נעשה למעלה קטרוג שנתעורר הס"ם בטענה שזה יחזיר בני דורו למוטב, ומה יוכל היצר הרע לפעול נגדו, ולמה נברא, עד שנותנין לו נגד זה איש בליעל תלמיד חכם שדין יהודאין, שנברא גם כן, אשר יתלוצץ מזה האיש השלם, ומי שירצה ידבק בזה או בזה, והבחירה חפשיית". עוד שם בפ' בהר: "שמעתי ממורי זלה"ה, ביאור פסוק על מה שוא בראת כל בני אדם, ששאל היצר הרע להקב"ה 'על מה שוא בראת', ששאל זה על עצמו, למה נברא היצר הרע שהוא 'שוא', מאחר שיש חכמי מוסר מי ישמע לו ליצר הרע, והשיבו הקדוש ברוך הוא 'כל בני אדם', שיש דוגמת חכמי המוסר, חכמים להרע, בא זה ומבטל דברי זה, וזהו שכתב 'כל בני אדם' וכו' ודפח"ח"

על כל פנים, רואים מכאן שהייעוד של נשמת הצדיק הוא לעורר נשמות ישראל ולקרבתם לה' יתברך ועבור כך ירד להאי עלמא.

השני למלך התעורר מעצמו

רבינו מספר שהשני למלך נתעורר מעצמו ללכת ולחפש את הבת מלך, ולכאורה אם הדבר תלוי בו, מדוע לא ציווה עליו המלך בפירוש ללכת ולחפשה?

רק הענין, שגם הצדיק עצמו צריך להתעורר מאליו לענין זה בכוח בחירתו, ואם השי"ת יאמר לו בציווי ללכת ולבקשה, תחסר הבחירה.

בתורה ק"צ מבאר רבינו, שהבחירה של משה רבינו ע"ה היתה ב'הוסיף יום אחד מדעתו'^א בשלושת ימי הגבלה, כדאיתא בגמרא^ב שמשה רבינו דרש זאת מהוראת הקב"ה אליו "וקידשתם היום ומחר"^ג, והבין דבר מתוך דבר "היום כמחר, מה למחר לילו עמו, אף היום לילו עמו" ולמד מזה שצריך ג' ימי הגבלה, "והסכים הקב"ה עמו".

דהיינו, במה שיוצא מפורש מפי ה' אין לצדיק כלל בחירה אם לקיים או לאו, ועיקר עבודת הבחירה שלו היא בדברים שהשי"ת אומר לו ברמז, ועל הצדיק להבין מדעתו היאך לדורשם וזו בחירתו.

וידוע שרבינו הק' רמז בזה על עצמו, היינו שבכלליות ההנהגה ובכל תורה והתחזקות שעליו לומר ולגלות, יש לו בחינה זו, כמובא ב'חיי מוהר"ן'^ד:

יא. שבת פז ע"א: "תניא שלשה דברים עשה משה מדעתו והסכים הקב"ה עמו; הוסיף יום אחד מדעתו ופירש מן האשה ושבר את הלוחות. הוסיף יום אחד מדעתו - מאי דריש 'היום ומחר' היום כמחר, מה למחר לילו עמו אף היום לילו עמו ולילה דהאידינא נפקא ליה, שמע מינה תרי יומי לבר מהאידינא, ומנלן דהסכים הקדוש ברוך הוא על ידו, דלא שריא שכינה עד צפרא דשבתא"

יב. שם

יג. שמות יט, י

יד. קצז. וראה גם 'ליקוטי הלכות' שבת ז, נ: "כי בזה העולם אפילו הצדיק הגדול

"ואמר כי העיקר העבודה שיש בכל דבר, מה שמניחין לאדם על הבחירה שלו, היינו שנשאר הדבר על דעתו ואין בזה מצוה, היינו שאין מצווין אותו על אותו הדבר שום מצוה, ואין אומרים לו כלל לעשות כן. רק שנשאר הדבר על דעתו שיעשה כפי מה שיבחר לו. וזה בחינת 'הוסיף יום אחד מדעתו' הנאמר במשה, שזאת הבחינה היא נמצאת בכל עבודה ועבודה. כי בכל עבודה מעבודת ה' יש דבר שמניחין ומשאירין לאדם בלי מצוה ואזהרה, ואין מצווין עליו שיעשה כן, רק הדבר תלוי בדעתו ובחירתו..."

"ואמר, כי כנגד רצון ה' יתברך אינו נמצא אצלו שום כבודות ויגיעה בשום עבודה ובשום ענין שבעולם, ואפילו כל הייסורין שבעולם רחמנא לצלן... היה מקבל בנקל אם היה יודע שזה רצון הבורא יתברך בוודאי... אבל עיקר היגיעה והייסורין שלו היא בבחינה הנ"ל, בבחינת 'הוסיף משה יום אחד מדעתו', היינו הדבר שנשאר על דעתו לבחור לו לעשות כרצונו ואין בו שום מצוה כנ"ל, בזה היא עיקר היגיעה והכבודות, כי אינו יודע איך לעשות.

"...והמובן מדבריו היה, שיש לו ייסורים גדולים, ורודפין אותו מאוד מאוד (היינו ברוחניות) ואינו יודע לשית עצות בנפשו איך להתנהג, אם להשליך הנהגת העולם לגמרי, מאחר שרואה שאין בו תועלת כל כך כמו שהוא רוצה, ואמר 'הלא כבר דיברנו מזה, שמה שצריכין לבלות זמן ויגיעה לעזור לצדיק גופני בעבודת ה', היינו שהוא עדיין מלובש בתוך הגוף בזה העולם, כשרוצין לעזור לו להעלותו ולהרימו למדרגתו - הוא קשה יותר מלעזור ולהעלות אלף אלפים רשעים ברוחניות, דהיינו לתקן נשמתם. כי בעל בחירה קשה מאוד לפעול אצלו לנתקו מבחירתו להנטותו לדרך האמת".

ומבאר מוהרנ"ת: "והכלל, כפי מה שנשמע מדבריו הוא, שהוא עוסק לתקן נשמות שנפלו מימים קדמונים לאלפים ולרבבות וכמבואר במקום אחר מזה, וזה עיקר עבודתו. על כן עולה בדעתו להשליך לגמרי הנהגת העולם, אבל

והנורא מאוד כמו משה רבינו ע"ה יש לו בחירה, אך עיקר הבחירה של הצדיק שהוא בחי' משה הוא בבחי' 'משה הוסיף יום אחד מדעתו', כמו שמובא במקום אחר (בס' חיי

מהר"ג)

אף על פי כן הוא מסופק, כי בוודאי אם יעזור למי שהוא בעל בחירה להשיבו לה', הוא בוודאי דבר גדול מאוד אשר אין לשער".

תיקון הבריאה תלוי בבחירת הצדיק

והמורם היוצא מאלו הדברים, שכל תיקון הבריאה תלוי ועומד בבחירת הצדיק, שאם לא ישיג את שעליו להשיג בענין מה שצריך לקרב נשמות ישראל להשי"ת, אזי אפסה תקוה ח"ו, כי הכל תלוי בזה. כמו שרואים בקבלת התורה שללא הג' ימי הגבלה לא היתה יכולה להינתן התורה, ובזה שהקב"ה לא השרה את שכנתו על הר סיני עד צפרא דשבתא, הראה שהסכים עם משה רבינו ורק על ידי הכנה זו היו ראויים לקבל התורה.

וכן רואים כאן במעשה, שכל התיקון תלוי ועומד בזה שהשני למלך יבין מדעתו שאין הדבר תלוי אלא בו, ואף על פי שאינו שומע ציווי מהמלך לגבי מה שעליו לעשות בענין החיפוש את בתו האובדת, הוא מבין דבר זה מדעתו, וזוהי בחירתו.

כך גם אחרי חטא העגל, כשהשי"ת אמר למשה רבינו ע"ה "הרף ממני ואשמידם"^{טו}, "אמר משה דבר זה תלוי בי, מיד עמד ונתחזק בתפילה וביקש רחמים"^{טז}. היינו שהשי"ת לא אמר לו להתפלל, אדרבה היה אפשר להבין שכבר אבדה תקוות ישראל חלילה. אך משה רבינו הבין פנימיות כוונתו יתברך מתוך דבריו, ומסר נפשו בתפילה על ישראל עד שהשי"ת מחל להם, וזה ענין השני למלך שמרגיש בצער המלך ובגודל רחמנותו על קודשא בריך הוא ועל כנסת ישראל, הולך לבקשה.

טו. דברים ט יד

טז. ברכות לב ע"א. עוד שם: "משל למלך שכעס על בנו והיה מכהו מכה גדולה והיה אוהבו יושב לפניו ומתיירא לומר לו דבר, אמר המלך אלמלא אוהבי זה שיושב לפני הרגתיך, אמר דבר זה תלוי בי, מיד עמד והצילו"

וכן מבאר בספר 'באבי הנחל'^ז, שכאשר ציווה הקב"ה למשה רבינו ע"ה ללכת למצרים ולגאול את כלל ישראל, עיקר בחירתו היה אז מחמת שעדיין לא התנבא אז בבחינת 'אספקלריא המאירה'^ח ועל כן היתה לו בחירה אם לילך אם לאו, והיוצא משם שהשי"ת רצה שתישאר לו בחירה, כי בזה היתה תלויה גאולת ישראל.

על כל פנים, אצל הצדיק הגדול שעמד כבר בכל מיני הניסיונות בזה העולם, הבחירה שלו היא במדרגה גבוהה מאוד, ובחירתו הינה בענין הנהגת כלל ישראל, שלטובתם ולמענם צריך לגלות מדעתו סודות שהשי"ת כביכול אינו מגלה אותם.

סוד עשירית האיפה

מוהרנ"ת מביא את דברי המדרש^ט "כל הכפרות הראה לו הקב"ה לאברהם אבינו ע"ה, חוץ מעשירית האיפה... 'ואל אלוקינו כי ירבה לסלוח', ר' יהודה בר סימון בשם ר' זעירא: אף הקדוש ברוך הוא ויתר לנו סליחה אחת משלו ואיזו, זו עשירית האיפה". ואומר רבי נתן^י כי פירוש הדברים אינו מובן לכאורה, אלא הכוונה היא, שהחסד הזה שהשי"ת סולח אפילו על ידי קרבן מנחה, שהוא עשירית האיפה - קרבן העני והדל, הוא יתברך מוותר משלו, "כי לא גילה זאת לאברהם אבינו שירבה לרחם ולסלוח כל כך, כי לא גילה, רק החסד והרחמים שמרחם על ידי בחינת שארי הקרבנות הגדולים, שמרומזים בעגלה משולשת ותור וגוזל, שהם בחינת פרים וכו' כמבואר במדרש, אבל סוד ריבוי הסליחה של בחינת עשירית האיפה, זה לא גילה אפילו לאברהם אבינו, ואפילו למאן דאמר שגילה לו, היה רק ברמז, רק הוא יתברך מוותר סליחה אחת משלו, בחינת 'ואל אלוקינו כי ירבה לסלוח'.

ז. לרבי ברוך אפרים תלמיד הרב מטשעהרין זצוק"ל, בפירושו על תורה קצ, עיי"ש

יח. כמובא ב'שמות רבה' ג, א: "טירון לנבואה היה"

יט. ויקרא רבה פ"ג

כ. 'ליקוטי הלכות' תפילת המנחה ז, מב

"וזה הדבר אי אפשר לגלות בפירוש עד היכן רחמיו וריבוי סליחתו מגיע, רק כל אחד צריך להבין מעצמו שיחוס על עצמו תמיד ואל יתייאש עצמו מן הרחמים. שכל זה סוד קרבן מנחה עשירית האיפה שזהו בחינת מנחת שעורים. ועל כן איתא בזוהר הקדוש שמנחה של העומר היא 'בדיקו דאשת חיל' שהיא כנסת ישראל. היינו שזה עיקר הניסיון של כל אחד מישראל, שצריכין להבין מרחוק על ידי הרמזים שמרמזים לו הצדיקי אמת שיש תקוה על ידי כל נקודה ונקודה טובה, שהיא בחינת מנחת עומר שעורים, שעל ידי זה עיקר ההתקרבות לה' יתברך, בחינת קבלת התורה".

ובדברים אלו טמונה התחזקות עצומה. סוד קרבן ה'עומר שעורים', קרבן העני, הוא תשובה ותפילה בתכלית הקטנות והשפלות, כשהאדם נמצא במצב של דלות, ו'אין עני אלא בדעת'^{כז}, ואף על פי כן הוא מתחזק בתפילה מתוך דלותו העצומה, שעל זה נאמר "אלוקינו כי ירבה לסלוח", "כי לא בזה ולא שיקץ ענות עני ולא הסתיר פניו ממנו ובשוועו אליו שמע - מכלל שראוי לבזותו ולשקצו ולהסתיר פניו ממנו. אך רבים רחמיו מאוד מאוד ואינו מבזהו ואינו משקצו וכו'. וכמו שכתוב 'אשכון את דכא' וכתוב 'תשב אנוש עד דכא' - עד דכוכה של נפש"^{כח}.

ובמקום אחר מביא מוהרנ"ת^{כט} את פירוש רש"י על הפסוק^ל "ונפש כי תקריב קרבן מנחה - לא נאמר נפש אלא במנחה. מי דרכו להקריב מנחה, עני, מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו", ומבאר, שכל הקרבנות של בהמות ועופות, הם בחינת זביחת היצר, אבל בקרבן מנחה אין שחיטה, "היינו מי שהוא עני במעשים טובים ואין בו דעת לזבוח את יצרו לגמרי, ואף על פי כן הוא רוצה להקריב קרבן לה', נתנה לו התורה עצה שיקריב את נפשו, היינו רצונו^ל. שזהו

כא. נדרים מא ע"א

כב. 'ליקוטי הלכות' שם, אות מ

כג. הלכות ברכת הריח ה, ח

כד. ויקרא ב, א

כה. כמ"ש 'אם יש את נפשכם', בראשית כג ח

בחינת קרבן מנחה שנאמר בה נפש, שהוא קרבן עני, שאין בה שום שחיטה ואף על פי כן היא יקרה מאוד בעיני ה' יתברך, מאחר שרצונו חזק כל כך לה' יתברך עד שגם הוא בעניותו הגדולה אינו מונע את עצמו מלהקריב קרבן לה".

ואת הסוד הזה לא גילה השי"ת בפירוש אפילו לאברהם אבינו, משום שהוא סוד נעלם שאם יגלהו יהיה ביטול הבחירה לגמרי, והשי"ת אינו חפץ בכך. אך הצדיקים יכולים לגלות זאת, וזו היא הבחירה של הצדיק, האם להשיג את הסוד הזה ולגלותו לכלל ישראל.

וזה שאנו רואים כאן במעשה, שעמד השני למלך, מחמת שראה את צער המלך, והבין מאליו שעליו לדרוש ולחפש את הבת האובדת. והחיפוש הוא, שהולך ומגלה תורות ומעשיות ממקום עליון ונורא מאוד, ועל ידם מעורר ומחזק את נשמות ישראל לשוב אל מקור חוצבם.

הצדיק יורד למקום הרחוקים והנידחים

**און האט גיבעטין אז מען זאל אים געבן
אין משרת מיט איין פערד, און געלט
אויף הוצאות, און איז גאנגען זי זוכין
[ובקש שיתנו לו משרת וסוס ומעות על
הוצאות, והלך לבקשה].**

הצדיק מבקש שיתנו לו נפש וגוף^{כז}, שהם טפלים ומשרתים לגבי הנשמה, כדי שיוכל לירד למטה לזה העולם להשיב לב בני אדם לאביהם שבשמים.

ללא ירידת הצדיק לעולם המעשה בגוף דייקא, אין ביכולתו להעלות את הרחוקים ממדרגתם השפלה. וכמובא במשל מה'אינדיק' שסיפר רבינו^{כז}, על בן מלך שדבק בו שיגעון והיה נדמה לו שהוא עוף הנקרא אינדיק (תרנגול הודו),

כז. עי' 'רמזי המעשיות' להרב מטשעהרין זצוק"ל, מעשה א'

כז. 'סיפורים נפלאים' - מעשיות ומשלים, ירושלים תרצ"ה, עמ' סא

ונהג לישב תחת השולחן ולאכול פירורים כתרנגול, ולהמלך היה צער גדול מהשיגעון של בנו, הביאו את גדולי הרופאים, אך כולם נואשו מלעזור לו ולרפאותו למגינת לב אביו, עד שבא חכם אחד ואמר שיוכל לרפאותו, והתחיל להתנהג כמוהו לישב על הארץ תחת השולחן. כששאל אותו בן המלך "איך הגעת לכאן?" ענה לו "הרי אני כמוך, אינדיק", וכשראה שיש לו חבר כמוהו שמבין ללבו, הורגל לדבר עמו. כעבור זמן הסביר לו החכם שאפשר להיות אינדיק ואף על פי כן ללבוש מלבושי אדם, אחר כך אמר לו שאינדיק יכול גם לאכול אצל השולחן כמו בני אדם ואינו מוכרח לישב דווקא על הארץ, כך נהג עמו בחכמה לאט ובהדרגה, עד שהרגילו בחזרה בהליכות בני אדם וסר כל השיגעון ממנו.

משל זה מלמד על דרכי הנהגת הצדיק, שכשרוצה להעלות נפשות ישראל מירידתם, יורד אליהם למקומם הנמוך כדי שיוכל לקרבם אליו יתברך.

נאמר בקהלת^כ "טובים השנים מן האחד... כי אם יפולו, האחד יקים את חברו, ואילו האחד שיפול ואין שני להקימו", הפירוש הפשוט הוא שטובים השנים מן האחד, כי אם האחד יפול השני יקימו, ומדייק מו"ח זצ"ל^כ מדוע כתוב 'יפולו' בלשון רבים, הלא המדובר שרק אחד מהם יפול, אלא שעל מנת להקים יהודי מפילתו הרוחנית, צריך לרדת וליפול כביכול למקומו הנמוך, ורק אז אפשר להקימו ולקרבו.

וזהו עסקו של הצדיק, שעל מנת להעלות את נשמות ישראל כשנמצאים בתוקף הירידה בתוך הבלי עולם הזה, באלו הגופים, בעוצם העוביות והגשמיות, הוא יורד אל מקומם המרוחק מאוד, בהתגברות החושך וההסתרה, כדי להעלותם משם, בזמן שהצדיק עצמו גבוה מאוד ואין לו כלל שייכות לאלו המקומות והעניינים, וכמו שאמר רבינו ז"ל^ל על עצמו, שאין לו כלל שייכות לזה העולם, רק בא לכאן כדי לקרב נפשות ישראל לה' יתברך.

כח. ד, ט-י

כט. 'שערי צדיק' ח"ב מכתב כו

ל. 'חיי מוהר"ן' שז

וכן מבאר רבי נתן^{לא} את המובא בהתורה 'תקעו אמונה'^{לב}, על הבן שמרוב אהבת אביו עושה מעשה עבד ומגלגל עצמו בכל מיני רפש וטיט כדי לעשות נחת רוח לאביו:

"כי הצדיק בתוקף קדושתו וחכמתו הנשגבה, הוא מסלק הכל ומתנהג עצמו בתמימות ומשליך את עצמו לתוך כל מיני רפש וטיט בשביל ה' יתברך. ועיקר הרפש והטיט שמשליך עצמו לשם בשביל הש"י, הוא מה שמוריד את עצמו ומשליך את עצמו בעמקי תהומות, שהם מקומות הנמוכים והמלוכלכים מאוד של אלו שנפלו לשם בעוונותיהם ותאוותיהם הרעות, שזהו עיקר בחינת נפילת המשפט עד התהום. והצדיק בגודל רחמנותו על צער השכינה וישראל הוא משליך עצמו לשם כדי להעלות הנפשות הנפולות משם מעמקי תהומות תחתיות. כי השי"ת חפץ חסד ורוצה בתשובתן של רשעים ואינו חפץ במיתתן וחושב מחשבות לבל ידח ממנו נידח. והצדיק שהוא יודע גודל תשוקת השי"ת לזה, להחזיר אליו נידחיו, על כן הוא מוסר נפשו בשבילו ומשליך עצמו למקומות נמוכים כאלה. כי זה עיקר הנחת רוח של השי"ת, שזהו בחינת מה שאמר דוד המלך ע"ה 'ואני ידיי מלוכלכות'^{לג} וכו'".

לא. 'ליקוטי הלכות' נזיקין ה, ט

לב. 'ליקוטי מוהר"ן' ח"ב, ס' ה

לג. וראה 'ליקוטי הלכות' עירובי תחומין ד, טז: "וזה בחינת 'ואני ידיי מלוכלכות בדם שפיר ושליא כדי לטהר אשה לבעלה' (ברכות ד.), כאשר נשמע זאת מפי רבינו ז"ל שאמר זאת על עצמו (חיי מוהר"ן קנד), על שהיה עוסק תמיד להוציא בני אדם מירידה גדולה להגביהם ולקרבתם להשם יתברך". הל' ראש חודש ו, כ: "והכל בכח הצדיק האמת שהוריד את עצמו כל כך וגלגל את עצמו בכל מיני רפש וטיט בשביל רצונו יתברך, דהיינו שעסק עם בני אדם המטונפים ומלוכלכים מאוד במעשיהם, רחמנא ליצלן, וכמו שאמר אדמו"ר ז"ל על עצמו 'ואני ידיי' וכו'. הל' תפילת המנחה ז, נב: "כי הצדיקים הגדולים הנוראים הם תמיד בבחינת בעלי תשובה אף על פי שלא טעמו שום טעם חטא ח"ו מעולם, כי הם עושים תשובה בכל פעם על השגתם הראשונה... וגם על פי רוב הם יורדים בכוונה למקומות נמוכים מאוד מאוד בשביל להעלות הנפשות משם להחזירם בתשובה... כי אלו הצדיקים הגדולים הם עיקר הבעלי תשובה, כי רק הם נקראים בעלי תשובה, כי הם הבעלים של התשובה, וכל מי שחס על חייו ורוצה לשוב בתשובה צריך לקבל מהם". 'פרפראות לחכמה' ח"ב ס' ה, כ: "וגם מה שמוריד את עצמו ממדריגתו והשגתו הגבוה והנוראה בבחינת בן המחפש בגניזא דמלכא, והוא מסלק עצמו מכל זאת

וכך מפרשים אצל אנ"ש על פי זה את ענין המשרת והסוס שבמעשה, שהצדיק צריך אותם כדי שיוכל לירד לזה העולם ולעסוק בתיקון נפשות ישראל.

וגודל המסירות נפש של השני למלך, אין לשער. ועל זה נאמר 'יש צדיק אובד בצדקו'^{לד}, שהצדיק שנטל על עצמו מתוך בחירתו את המשרה העצומה להשיב כל נשמות ישראל לאביהם שבשמים, עובר עליו מה שעובר, כפי שרואים בהמשך המעשה, כמה וכמה מיני העלמות והסתרות, והוא עצמו נכנס לקטנות המוחין לפי עניינו, שהיא בחינת שינה, כמבואר בתורה ס' ב'ליקוטי מוהר"ן, ותוך כדי שמחפש אחר אבדות אחרים, הוא בעצמו מאבד, רק שאבידתו היא לפי גודל מדרגתו והשגתו, והצדיק אינו נופל מזה לגמרי חס ושלום, אלא הולך ומתחזק בכל כוחו, עד שמוצא אבידתו וחוזר אחר אבדות כלל ישראל ומוצא את כולן^{לה}.

ומוריד את עצמו אל נפשות הקטנות והנמוכות והירודות והנפולות מאוד, ומשתדל עמהם ביגיעות הרבה ובכל טעדיקי דאפשר להעלות אותם מנפילתם וירידתם ולקרבתם אל השי"ת, זה בוודאי בכלל מה שמגלגל עצמו בכל מיני רפש וטיט בשביל לעשות רצונו יתברך, וכמו שאמר רבינו ז"ל על עצמו בפירוש 'כמה צלם אלוקים היו מונחים ברפש וטיט וכו' ואני הוצאתים משם' (חיי מוהר"ן שי")

לד. עי' בתורה פח תנינא: "כי יש כמה דברים אבודים, היינו מה שאובדים אבדות הרבה על ידי התאוות, בבחינת (תהלים קיב) 'תאות רשעים תאבד'. ואפילו מי שהוא צדיק הוא אובד גם כן לפעמים, בבחינת (קהלת ז) 'יש צדיק אובד בצדקו'. ואפילו הצדיקים החופרין ומבקשים אחר אבדות, הם אובדים גם כן לפעמים, בבחינת (תהלים פג) 'חפרו ויאבדו', שאפילו החופרים אחר אבדות חוזרים ואובדים לפעמים, וזה בחינת (קהלת א) 'עת לאבד'."

לה. ראה 'ליקוטי מוהר"ן' סי' קפח: "כי הצדיק חוזר על אבדתו עד שמוצאה, ואחר שמוצאה חוזר ומבקש אחר אבדות אחרים, עד שמוצא גם אבדתם, עד שמוצא האבדות של כל העולם", ו'שיחות הר"ן' קפ: "ולפעמים הצדיק בעצמו שמחפש אחר אבדות הוא בעצמו אובד לפעמים, וזה בחינת 'יש צדיק אובד בצדקו', ואז הצדיק עושה תשובה על אותו החטא שעל ידו באין אבדות, ובוודאי אין להצדיק אותו החטא ממש, רק איזה פגם דק מן הדק מאותו החטא, ואזי כשעושה תשובה שלמה על אותו הפגם הדק שיש לו מאותו החטא, אזי אחר כך חוזר ומוצא אבדות נוראות, וכשמוצא נעשה שמחה ורעש גדול", ועי' 'זמרת הארץ' על תורה פח תנינא, שם מקשר ענין 'יש צדיק אובד בצדקו' למאמר חז"ל "לא גלו ישראל אלא כדי שיתוספו עליהם גרים"

שורש העשירות הוא אור צה

רבינו מספר כי השני למלך ביקש שיתנו לו מעות על הוצאות.

בתחילת תורה ס'לו, אשר היא ביאור על מעשה זו, אומר רבינו: "דע שיש שבילי התורה, שיש בהם התבוננות גדול מאוד, שאי אפשר לבוא להתבוננות הזאת, כי אם על ידי עשירות. כמו שבפשטי אוריתא 'אם אין קמה אין תורה' לו, וצריך שיהיה לו על כל פנים פרנסה, כמו כן להתבוננות הזאת, שהוא גדול מאוד, צריך שיהיה לו עשירות גדול מאוד, שיהיה לו הון רב, ולא תחסר כל בה, כי צריך כל הון דעלמא, להתבוננות הזאת."

כלומר, ככל שהלימוד גבוה יותר, נצרכת עבורו עשירות גדולה יותר, עד שיש התבוננות כזו בתורה, שכדי להגיע אליה נדרש כל הון שבעולם. ויש לדייק בדברי רבינו, שבתחילה נוקט 'עשירות', ואחר כך 'עשירות גדול מאוד', ולבסוף 'כל הון דעלמא', כי יש בזה כמה וכמה מדריגות, כמו שרבינו מציין בתחילה 'אם אין קמה אין תורה' ואחר כך 'כל הון דעלמא'.

בפשטות, המשמעות של 'אם אין קמה אין תורה' היא, שכשאינן פרנסה ממילא טרודים בדאגת 'מה נאכל' ואין יכולים לעסוק בתורה. אולם רבינו מלמדנו שהקשר בין ממון להתבוננות התורה הוא ענין עליון הרבה יותר, ומסופר על אחד מגדולי ישראל שבעת עסקו בתורה, היה מניח לידו קערה עם מטבעות זהב כדי שתהיה לו הרחבת הדעת בעת לימודו^{לח}.

רבינו מגלה במקום אחר^{לט} כי שורש העשירות דקדושה הוא סוד של גוונין עילאין, גוונין קדישין, רק שכאן למטה הן מתלבשין בכסף וזהב, וכן נראה

לו. באות א

לז. אבות ג, יז

לח. הובא ב'צדקת הצדיק' להגה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין, אות רס: "כדרך שכתב במהרי"ל כהאי גוונא על רבנו תם, שהיה משים לפניו תל דינרי זהב בעת לימוד סוגיא עמוקה להרחבת הדעת", והיינו להתבוננות התורה

לט. 'ליקוטי מוהר"ן' סי' כה

מדברי רבינו כאן בענין 'כל הון דעלמא' שדבריו ייסובו לשורש הרוחני של הממון, שהרי אם יהיה להצדיק כל הון דעלמא האם לא יהיה עוד הון בעולם? ובפרט שבפשטות אין רואים אצל כל צדיק עשירות גשמית, רק הענין הוא בשורשו העליון, כפי שנאמר אצל רבי חנינא בן דוסא^מ "כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני, וחנינא בני די לו בכף חרובין", הרי שהיה לרבי חנינא כל הון דעלמא.

שורש העשירות הוא אור צח ומצוחצח^מ, והאור העליון הזה הוא הקדמה לתורה, והוא כהמשל שמביא רבינו^{מב} מהמלמד החפץ להסביר דבר לתלמידו ומקדים לו הקדמות מרובות, וכשמגיע אל המכוון אזי משליך את ההקדמות, כן הדבר כשהצדיק זוכה להגיע להתבוננות התורה, כבר אין לו צורך בממון הגשמי^{מג}.

ולפי שבשורש הדברים יש שייכות בין התבוננות התורה לממון, לכן נשתלשל גם למטה ש'אם אין קמח אין תורה'.

מ. תענית כד ע"ב, ובדרך רמז אפשר לומר ש'בשביל' חנינא רומז לענין שבילי התורה המבואר בתורה הנ"ל, כעין המובא ב'שבחי בעש"ט': "כמו שכתב הרב ר' חיים ויטאל על מאמר 'פתח רבי שמעון' וכו', רצונו לומר שהוא פתח הצינור לדרש זה, כי צדיק יש בכחו לפתוח צינורות חדשים... וכמו שמובא בשם הבעש"ט על מאמר 'כל העולם ניזון בשביל חנינא בני', רצונו לומר ב'שביל' שעשה, כאשר גילה ר' חנינא בן דוסא איזה סוד אז נעשה שביל וצינור לכל העולם ונקל הדבר שגם אנשים אחרים יבינו זה"

מא. 'ליקוטי עצות' ממון ופרנסה אות י': "גם יש עוד תיקון לתאות ממון, דהיינו שיסתכל לשורש שמשם בא כל הממון וכל ההשפעות ועל ידי הסתכלותו שם יתבטל תאותו, כי שם בשרשו השפע כולו הוא אור צח ומצוחצח ותענוג רוחני ואין מתאוה [במהדורת ליקו"מ תרל"ו: מתעבה] אלא למטה"

מב. 'ליקוטי מוהר"ן' סי' ל

מג. וכן מובא בתחילת תורה ס': "כי כמו שבפשטי התורה, קודם שמחדשין איזה פשט, צריך לומר מקודם הקדמות ואחר כך משליכין ההקדמות ובאים אל המכוון, כי העיקר הוא המכוון, וכל הדברים וההקדמות שמקודם, הם בחינת פסולת, שנגסרין ונפסלין סביב המכוון, כמו כן בהתבוננות התורה, צריך לילך מקודם, ולסבב בכמה סיבובים, עד שבאים אל המכוון, והעיקר הוא המכוון, וכל אלו הסיבובים הם בחינת פסולת, והם בחינת עשירות, שעל ידו באים אל ההתבוננות. וזה בחינת 'פסל לך' - 'הפוסלת יהיה שלך', משם נתעשר משה, כי זה הפסולת של לוחות, הם בחינת הסיבובים, שנגסרין ונפסלין סביב ההתבוננות, והם בחינת עשירות שעל ידו באים אל ההתבוננות"

בתורה נ"ו אומר רבינו, כי מלכות דקדושה היא בחינת 'מאסף לכל המחנות' וכנגדה מלכות המן עמלק, מלכות הרשעה, היא בחינת 'מאסף ממון', כי מתגבר בתאוות ממון כדי לתפוס אצלו את כל ניצוצות הקדושה.

וכתב מוהרנ"ת^{מ"ד} כי לא בחינם מסופר בתחילת מגילת אסתר באריכות על עוצם הפלגת עשירות אחשוורוש, הכל כדי לספר ולגלות לנו תוקף הנס הנפלא של פורים, כי עיקר התגברות מלכות הרשעה היה על ידי עוצם עשירותם, ובפרט על ידי שהשתמשו בכלי המקדש^{מ"ה} וסברו שעל ידי שכובשים שורש העשירות דקדושה, בזה יתגברו על ישראל. אך הקב"ה סיכל עצתם ונהפוך הוא, שלבסוף נתקיים^{מ"ו} "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב גדולה ותכריך בוץ וארגמן", שניטלה העשירות מהסט"א ונהפכה אל הקדושה, וגם נתלה המן וכל עשירותו ניתנה למרדכי היהודי. ועל ידי זה "ורבים מעמי הארץ מתיהדים"^{מ"ז}, כי כשחוזרת העשירות אל הקדושה אז מתאווים נפשות רבים להיכלל בקדושה.

ובדרך רמז אפשר לומר, שזהו שביקש השני למלך מעות 'להוצאות' היינו כדי להוציא את הניצוצות דקדושה, שהוא סוד הענין להשיב את הבת מלך למקומה ושורשה.

על הפסוק "ותרד פלאים"^{מ"ח} אומר רבינו^{מ"ט} כי שמיום שחרב בית המקדש, נפלה העשירות - ה'אלפים', בעמקי הקליפות, היינו שהממון מונח בגלות. אכן,

מד. 'ליקוטי הלכות' פורים ו, ב-ט

מה. מגילה יט ע"א

מו. אסתר ח, טז

מז. אסתר ח, יז

מח. איכה א, ט

מט. 'שיחות הר"ן' אות ד: "עכשיו בעתים הללו קשה מאוד מאוד שיהיה מעות לאיש כשר, כי צריך שיהיה לו ירידה גדולה מאוד ח"ו עד שישג מעות. ואפילו אחר הירידה ח"ו מעבודתו יתברך, עדיין לאו כל אחד משיג מעות, כי גם הרשעים וקלי עולם לאו כל אחד משיג מעות, אבל איש כשר באמת רחוק מאוד שיהיה לו עשירות. כי דע, שמיום שחרב בית המקדש נפל העשירות בעמקי הקליפות בבחינת 'ותרד פלאים' 'פלאים' אותיות 'אלפים', היינו שהאלפים של עשירות ירד פלאים, דהיינו ירידה גדולה ונפלאה"

רואים בסוף המעשה שהבת מלך הגיעה ובאה ל'הר של זהב ומבצר של מרגליות', המרמז על בית המקדש, ששם שורש העשירות¹, ומשמע לפי סדר העניינים, שגם ההר של זהב בעצמו היה בגלות קודם לכן.

ישראל בכללם הם בחינת 'שני למלך'

**האט ער זיא זייער גזוכט, זייער א
לאנגע צייט, ביז ער האט זיא גפונען
[והיה מבקשה מאד, זמן מרבה מאד, עד
שמצאה].**

כבר בתחילת המעשה, עוד לפני סיפור השתלשלות הדברים, מגלה לנו רבינו כי השני למלך מצאה לבסוף. והוא חיזוק גדול מאוד. כי ה'שני למלך' רומז גם

ג. ראה 'ליקוטי הלכות' פטר חמור ב ד: "ועל כן הבית המקדש שהוא מקום היראה, ע"כ הי' שם עשירות גדול מאוד מאוד, כל הון דעלמא שהיו באוצרות בית ה' שקיבץ דוד המלך ע"ה ושאר המלכים, הון עתיק מכל המלכים ונתנו הכל באוצרות בית ה', כי הבית המקדש הוא בחי' התבוננות הנ"ל שנקרא קודש, כי כל מי שיש בו דעה כאילו נבנה ביהמ"ק בימיו (ברכות לז) ועל כן הוכרח שיהי' שם עשירות מופלג מאד כל הון דעלמא, כדי להמשיך לשם התבוננות הנ"ל, והעשירות של הביהמ"ק נמשך ע"י היראה העצומה שהיתה שם, כמו שכתוב 'מה נורא המקום הזה' וכו'. וע"כ הי' יושבין שם ע' סנהדרין שהי' מגלין כל הע' פנים של תורה, כי כל דבר הקשה יביאון אליהם, כי שם היו מאירין כל הע' פנים של תורה שע"ז זוכין להתבוננות הנ"ל"; וראה 'חכמה ותבונה' סי' ה, ד: "ועל כן בקדשי קדשים, שהוא בחינת פנינים (כמובן בדברי חז"ל על פסוק 'יקרה היא מפנינים') על כן היו מונחים לוחות העדות, שזה בחינת ההתבוננות של התורה, כמובא שם בהתורה הנ"ל"

גא. כמובא בהקדמה ב' לסיפורי מעשיות: "ומעשה זו היא בכל אדם ובכל זמן, כי גם בכל אדם בפרטות עובר עליו כמעט כל מעשה זו כולה, כי כל אחד מישראל צריך לעסוק בתיקון זה, להעלות השכינה מהגלות, לאוקמא שכינתא מעפרא, להוציא מלכות דקדושה מבין העכו"ם והסטרא אחרא שנתחזרה ביניהם. אשר זה סוד כל עבודתנו וכל המצוות ומעשים טובים ועסק התורה שאנו עושים כל ימי חיינו, שכולם מיוסדים על קוטב זה, כמבואר בכתבים. ואפילו אנשים פשוטים לגמרי והמון עם שאין יודעים בין ימינם לשמאלם, עם כל זה גם הם אם זוכים לילך בדרך הישר לפי ערכם, דהיינו לסור מרע ולעשות טוב, כי אפילו איש פשוט לגמרי יודע מה שאסרה תורה ואם עיניו לנוכח יביטו לסור מרע ולבחור בטוב אז נעשין כל התיקונים בעולמות העליונים ממילא על ידו וזוכה להקים השכינה מנפילתה, כפי מה שזוכה לקדש ולטהר עצמו"

לכל אחד ואחד מישראל בפרטיות^{נא}, וכלשון מוהרנ"ת^{נב} "כל אחד מישראל הוא עוסק לחפש ולבקש את הבת מלך להשיבה אל אביה, שתשוב אל אביה כנעוריה, בסוד^{נג} 'ושבה אל בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל', כי ישראל בכללם הם בחינת 'שני למלך', כי הם מושלים בעולם".

על מאמר חז"ל^{נד} 'יגעתי ומצאתי - תאמין' שואל מוהרנ"ת^{נז} כי לכאורה אינו מובן מהו ענין 'תאמין', הלא האדם יודע אם מצא אם לאו, ומיישב רבי נתן, כי האדם צריך להשתדל כל ימיו לבקש ולחפש מאוד מאוד אחר אבדותיו, כי זה עיקר התשובה, "ואם יבקש ויחפש היטב, בוודאי ימצא. ואפילו בעת שאינו זוכה למצוא עדיין, אף על פי כן על ידי כל יגיעה וחיפוש כבר מצא הרבה, כי אין שום יגיעה ובקשה נאבד כלל, ובוודאי מצא מה שמצא על ידי כל דיבור ודיבור ועל ידי כל יגיעה וחיפוש, כי לית רעותא טבא דאתאבד. וזה שאמרו רבותינו ז"ל 'יגעתי ומצאתי, תאמין' וכו' - כי אפילו אם עדיין אין רואים מה שמצא ונדמה לו שעדיין לא מצא כלום, ועדיין הוא רחוק מה' יתברך כמקודם ח"ו, אף על פי כן צריכין להאמין באמונה שלמה שבוודאי מצא על ידי היגיעה בעצמה. ועל כן 'יגעתי ומצאתי, תאמין', 'תאמין' בוודאי, כי צריכין להאמין שבוודאי מוצאין על ידי היגיעה, אף על פי שעדיין אין רואים מה שמוצאין".

מי שכוונתו לאמת, מנצח תמיד

על קוטב זה מבאר רבי נתן^{נח} את המובא בזוהר הק' ^{נז} "מאן נצח? מאן דאחיד במאני קרבא" (מיהו המנצח, מי שאוחז בידו הכלי זין), והדבר תמוה, שהרי

נב. שם

נג. ויקרא כב, יג; וראה זוהר הק' ויקרא דף ז ע"א: "ובת כהן, דא נשמתא קדישא, דאתקרי ברתא דמלכא... וכדין ושבה אל בית אביה, דא קודשא בריך הוא. כנעוריה: כקדמיתא. מלחם אביה תאכל, לאתענגא בעינוגא דמלכא"

נד. מגילה ו ע"ב

נה. 'ליקוטי הלכות' ברכת הפרות הלכה ה, א, המיוסדת על תורה פח תגינא, בענין חיפוש האבדות

נו. ברכות הראיה ושאר ברכות פרטיות ה, ב-יט, וכעין זה בהלכות שבת ז, נד

נז. 'תיקוני זהר' תיקונא תליסר

כשאוחז בידו כלי זיין זה סימן שעדיין לא ניצח, שהלא מקרא מלא דיבר הכתוב "אל יתהלל חוגר כמפתח"^{יח}, ועוד, הרי הצד שכנגדו מחזיק גם הוא בכלי זין ומהו הניצחון.

אלא, ממתיק מוהרנ"ת, שתיתב 'ניצחון' יש לה שני פירושים, לשון 'ניצחון' ו'נצחיות'^{יט}, ובאמת שניהם אחד, כי רק הניצחון הנצחי הוא הניצחון האמיתי. אבל ניצחון זמני בזה העולם אינו ניצחון כלל.

ובשונה ממלחמה גשמית היא המלחמה הרוחנית, שאינה נגמרת, וכמו שמפרש רבינו את מאמר חז"ל^ס "כל הגדול מחברו, יצרו גדול הימנו", שכשאדם שובר את יצרו הרע, מגיע אליו יצה"ר חדש, רוחני יותר, שטרם התנסה בו עד עכשיו, ובאין עליו ניסיונות חדשים וחזקים יותר מהקודמים, וכן בכל דרגין, וכמו שהובא לעיל, שאפילו לצדיק הגדול יש בחירה לפי מדרגתו.

ומכיוון שהמלחמה תמידית, לא שייך להניח ולהרפות מהכלי זיין, ולכן במלחמה הרוחנית אחיזת המאני קרבא היא סימן על הניצחון כבר עתה, וכלשון רבי נתן^{סא} "כי כבר מבואר שמי שכוונתו אל האמת וחוגר עצמו למלחמה בשביל האמת, הוא מנצח תמיד. כי כל מה שעושה איזה עובדא לצורך מלחמת מצוה הזאת, הוא מנצח בזה מיד!"

עיקר מלחמת היצר עם האדם הוא לייאשו ולרפות ידיו שיניח את הכלי זיין, אך כל זמן שהאדם אינו מתייאש ואינו מניח את כלי המלחמה, כל עוד הוא צועק "גיוואלד, רצוני לעשות רצונך!" ואינו מרפה מן הרצון דקדושה אשר הוא העיקר כדברי רבינו^{סב}, אף שהמלחמה ארוכה מאוד^{סג} הוא אוחז ממילא בניצחון דקדושה, וסופו שיזכה לראות זאת בעיניו.

נח. מלכים א כ

נט. עירובין נד ע"א: "כל מקום שנאמר 'נצח' אין לו הפסק עולמית"

ס. 'ליקוטי מוהר"ן' סי' עב

סא. 'ליקוטי הלכות' ברכות הראיה ושאר ברכות פרטיות ה, ב-יט

סב. 'שיחות הר"ן' יד, נא

סג. וכפי שכותב מוהרנ"ת "ועיקר סיום המעשה, דהיינו למצוא את הבת מלכה (שהוא תיקון הבריאה בכלליות), יהיה רק לעתיד כשיבוא משיח צדקנו, שהוא משה רבינו בעצמו

לכן, מיד לאחר שרבינו מספר שהיה מחפש את הבת מלך, אומר שמצאה, כי על ידי החיפוש עצמו, מוצא בוודאי.

מחאה נגד היצר

ובאמת, אין הקב"ה צריך לעבודתנו, רק הוא טוב ומטיב ורוצה להיטיב אתנו טובה נצחית, כי כדי לקבל את הטובה הזאת צריך כלים, וכלים אלו נעשים על ידי שיש יצר הרע והסתרה, ועובר על האדם מה שעובר, ועם כל זאת הוא מתגבר וצועק "איני משלים עם מציאות כזאת!"

וכדאיתא בדברי מוהרנ"ת^ט שכמו שבענין חזקת קרקעות, אם בעל הקרקע מוחה כנגד המוחזק "פלניא גזלנא הוא", אין חזקתו כלום, כן הדבר כשיהודי מתחזק שוב ושוב בתפילה ותחנונים וצעקה להשי"ת להינצל מן היצר הרע, שאפילו אם נראה לו שאינו פועל חלילה בתפילתו, אדרבא הרע מתגבר עליו ביותר, בכל זאת הוא פועל הרבה בתפילתו וצעקתו, כי על כל פנים זו בחינת מחאה נגד היצר הרע לגרשו מהסתפח בנחלת ה', ולכן אף שכל מה שחותר לשוב לקדושתו אין מניחין אותו מעוצם ההתגרות נגדו, עם זאת כשמתגבר בתפילה וצעקה "השדה שייך אלי", "אני שייך להשי"ת", לא יוכלו לגרשו ולכבוש חלקו, כי אין חזקה מועלת כשיש מחאה.

שהוא מתגלגל בכל דור ודור כמו שמובא בתיקונים [תיקון ס"ט דף קיג] והכל בשביל לבקש את הבת מלך, עד שיזכה למצוא אותה בימי משיח צדקנו שיבוא במהרה בימינו. והבת מלך היא בחינת האמונה הקדושה להאמין בה' יתברך ובצדיקים אמיתיים ובכלליות התורה וכו'. זאת האמונה הקדושה היא בגלות בכל דור ודור. ועיקר הגאולה תלוי בזה, כפי מה שזוכין ישראל בכל דור ודור להעלות האמונה הנפולה, ולהתחזק באמונה שלמה באמת, שעל ידי זה יבוא משיח, כמו שכתוב (שיר השירים ד) 'תבואי תשורי מראש אמנה' ואז תתגלה האמונה בשלמות וידע כל פעול כי אתה פעלתו וכו'" (עלים לתרופה;

כו ניסן תקפ"ב)

סד. 'ליקוטי הלכות' חזקת קרקעות ה, יב-יג

כי גבר עלינו חסדו

וזאת מלבד מה שתוך כדי ההמתנה וריבוי התפילה חוטפים עוד ועוד טוב, ועל ידי זה נעשים כלים לקבל את הרב טוב הצפון שהשי"ת חפץ להיטיב עמנו.

ומהות הכלי היא ההיפך מן האור, כי טבע האור שהוא בבחינת 'חסד', להאיר ולהתפשט ללא גבול, ולעומת זאת הכלי הוא 'גבורה' וצמצום כידוע, אך על ידי הצמצום דייקא אפשר להכיל את החסד, כמובא על הכתוב "כי גבר עלינו חסדו"^{סח}.

וזה ענין הקשר שבין הממון לתורה, כמובא על הפסוק "צרופה אמרתך מאוד ועבדך אהבה"^{סו}, כי 'אם אין קמת, אין תורה', ובמאמר הנ"ל אומר רבינו שלכן התורה נקראת הון^{סי}, מחמת שצריכים כל הון דעלמא עבודה, היינו להתבוננות

סח. ראה 'ליקוטי מוהר"ן' סי' עד: "וזהו בחינת 'אברהם הוליד את יצחק', כי אברהם הוא בחינת חסד, ויצחק הוא בחינת גבורה, בחינת פחד יצחק. היינו שזה הדין הקדוש שהוא בחינת יצחק, הוא נולד ונמשך מאברהם שהוא בחינת חסד. כי באמת בזה הדין מלובש חסד גדול, כי הוא לטובתו, בחינת 'את אשר יאהב ה' יוכיח'. וזה בחינת 'בגבורות ישע ימינו', שבתוך ה'גבורות' והדינים מלובש בהם 'ישע ימינו' בחינת חסד. כי זה הדין נמשך מחסד, בחינת 'אברהם הוליד את יצחק' כנ"ל. וזהו בחינת 'כי גבר עלינו חסדו', שהגבורות הם חסדים באמת כנ"ל, כדי שיתקרב על ידי זה יותר להשם יתברך". וב'ליקוטי הלכות' מתנה ד, טו: "כי השי"ת כולו טוב כולו חסד, וכל מידת הדין גם כן חסד גדול, כדי שיהי' כלי לקבל החסד וכו' כמובא מזה שזהו בחינת 'בגבורות ישע ימינו' וכו' וכמובא על פסוק 'אברהם הוליד את יצחק'. אך בהכרח שבתחילה יהי' החסד בהעלם גדול ואין רואין בהשקפה ראשונה כי אם בחינת הדין"

סו. תהילים קיט, קמ. מובא בספר 'מרגניתא טבא' בשם הרה"ק ר' מאיר מפרימשלאן: "צרופה אמרתך מאד ועבדך אהבה, שמעתי שפעם אחד אמר לפרש בלשון זה: 'צרופה' לשון מצורף, שצרפת אמרתך התורה והמצות שלך 'מאד' היינו ממון, כנאמר 'בכל מאודך', ואי אפשר לקיים שום מצוה בעולם בלי מעות, שלכל המצוות צריכין מעות, כמו מצות תפילין וציצית ומזוזה וסוכה ואתרוג, ובפרט במצוות שבין אדם לחברו וכמעט אין מצוה בעולם שלא נצרך לה מעות ובלוי מעות אי אפשר כלל לקיימו כתיקונו, וא"כ עי"ז 'ועבדך' מאיר ג"כ 'אהבה' המעות, כי המעות נחשב כל כך, שא"א לקיים בלעדו שום מצוה וא"א לעבוד אותך ולקיים אמרתך בלי מעות"; ועי' בזוה"ק תרומה דף קכ"ח ע"א

סז. כדאיתא בעירובין נד ע"ב "מאי דכתיב (משלי יג, יא) 'הון מהבל ימעט וקובץ על יד ירבה', אם עושה אדם תורתו חבילות חבילות" וכו'

עליון בתורה, והממון שהוא הכלי להשגת התורה, הוא מצד הגבורה, כנאמר "משמאלה עושר וכבוד"^{סח}, וזה דאיתא בזוהר הק' ס"ט "אורייתא דאתי מגבורה".

מוהרנ"ת מבאר^ע שאור התורה בשרשו גבוה מאוד, עד שאפילו בעולמות העליונים לא יכלו לקבלו, רק "והלוחות מעשה אלוקים המה והמכתב מכתב אלוקים הוא"^{ע"ה}, היינו שהקב"ה בנפלאותיו צמצם את אור התורה בתוך אותיות שנכתבו על הלוחות, כדי שיוכלו לקבל את התורה בעולם הזה.

וזהו גם סוד הממון דקדושה, שמגיע מצד השמאל, ולכן השני למלך הוצרך למעות להתהוות הכלים, וזהו ענין אחד עם ה'הר של זהב' המובא בהמשך המעשה, כי ידוע שכסף כנגד חסד, וזהב כנגד גבורה^{ע"ה}, והרי זהב יקר וחשוב יותר, אלא שכשאדם זוכה וממתיק את הגבורות ומעלה אותן לשרשן, על ידן יש לו כלי לקבל את החסד, שזו התכלית.

וזהו גם ענין ה'מבצר של מרגליות', כי מבצר מוקף חומות ומחיצות, שהם בבחינת כלים להתבוננות התורה, וכפי שנתבאר לעיל על מאמר חז"ל "עתידין צדיקים להיות מחיצתן לפני מלאכי השרת"^{ע"ה}, ולכאורה היה להם לומר 'שיהיו קרובים להקב"ה יותר ממלאכי השרת', אלא 'מחיצתן' דייקא, משום שעל ידי שהיו להם מניעות וצמצומים וחומות המבדילות בעולם הזה, והתגברו לעשות רצון קונם, זכו לכלים נפלאים שעל ידם תתעלה השגתם על מלאכי השרת.

סח. משלי ג, טז

סט. יתרו דף פ"ד ע"א

ע. 'ליקוטי הלכות' נשיאת כפים ה, ו: "כי אותיות התורה בשרשם הם אורות נשגבים ועצומים מאוד שאין כל העולמות יכולים לסבול אורם, מכל שכן עולם הזה הגשמי, אך בנפלאותיו העצומים נתצמצמו כל כך עד שנכתבו על הלוחות, וכל זה כדי שיוכלו ישראל לקבל את אור התורה כדי שידעו לעשות רצונו ולהתדבק בו יתברך"

עא. שמות לב, טז

עב. 'ערכי הכינויים' אות רצז

עג. דברים רבה' א, יב

וגם הממון והעשירות הם בבחינת חומה, כמובא בדברי רבינו בתורה נ"ט על הפסוק "הון עשיר קריית עוזו וכחומה נשגבה" ע"י, ושם מבואר כי הממון וניסיון הכעס הם בחינה אחת, כי שניהם מסטרא דשמאלא, וכשאדם נופל ח"ו לכעס נהפך לו שפע ה'חִמָּה' ע"י שהוא הממון, ל'חִמָּה'. אך כשכובש כעסו זוכה לעשירות, וזה סוד 'מבצר של מרגליות' שזכה להגיע לשם, על ידי גודל התחזקותו בחיפוש אחר הבת מלך, שהוא היפך הכעס וקוצר רוח.

הצדיק מרמז עד היכן להתחזק

**היינט דער ציילט ער וויא אזוי ער האט
זיא גזוכט ביז ער האט זיא גפונען [עתה]
מספר איך בקשה עד שמצאה].**

כל המעשה כולה סובבת סביב ענין אחד, שהוא החיפוש אחר הבת מלך. רבינו מתאר באריכות רבה את כל מה שעבר על השני למלך במהלך חיפושיו, שארכו שנים רבות, ורק בסוף המעשה מובא בקוצר אמרים כיצד לבסוף מצאה והוציאה מהמקום ה'לא טוב', אך "איך שהוציאה, לא סיפר".

וזו נקודת ההתחזקות שמלמדנו רבינו, לחפש ולבקש ולבלי להתייאש בשום אופן, כי כאשר תחפש בוודאי תמצא. וענין זה מאיר הצדיק בלבנות המקורבים אליו ברמז ובהרגשת הלב, עד היכן צריך להתחזק ולבלי לשוב לאחוריו, גם אם יהיה מה שיהיה.

כי דרך הבעל-דבר להכניס בלב האדם בכל יום מחשבות של יאוש כדי לרפות ידיו, ולעומת זה עומד הצדיק ומגלה תורות ושיחות ודיבורים המשיבין את הנפש בשבעה משיבי טעם, אך יותר מזה הוא מרמז לכל אחד את ההתחזקות

עד. משלי יח, יא, ועי' גם 'ליקוטי מוהר"ן' סי' ס

עה. כפי הכתיב במקרא חסר ו, שמות יד, כט, ויקרא כה, ל

המיוחדת השייכת לו, בבחינת הרמזים שב'ים החכמה'י, מאחר שכל אחד צריך לשמוע את הרמז השייך אליו, ואף כשנדמה לאדם שרחוק מאוד שיבוא למבוקשו הטוב ואינו רואה אפילו את קצה קצהו, הצדיק מחזקו שאם יחפש בוודאי ימצא.

ובאמת, בהמשך המעשה רואים שעל אף כל המניעות הניסיונות והדחיות העצומות שעברו עליו, התעקש השני למלך ואמר "עס איז בוודאי יא דא", ומהיכן היתה לו וודאות כזאת? אין זאת, רק הארה מלמעלה שמאירים בלבו של האדם החפץ באמת, שימשיך לאחוז דרכו, יהיה איך שיהיה, כי 'ישנו בוודאי'.

איז ער גאָאָנָען אַ לאַנגע צייט [וְהִיא הוֹלֵךְ אָנָה וְאָנָה זְמַן רַב].

לאחר שרבינו סיפר לעיל שהיה מבקשה "זייער א לאנגע צייט" (זמן מרובה מאד), חוזר שוב על הלשון 'א לאנגע צייט', היינו שצריך לידע ולזכור שמציאת הבת מלך באה רק אחרי יגיעה רבה וחיפוש זמן רב מאוד יי.

עו. עיין תורה ז תנינא, וב'עלים לתרופה' מכתב מיום א' בהעלותך תקצ"ז: "שהשי"ת בחסדו הגדול מחזק אותנו הרבה על ידי הצדיק האמת בהתחזקות נפלא בלי שיעור, ומראה לנו ומרמז לנו בכל פעם ברמזיו הקדושים כי עדיין ה' אתנו ועמנו וכו', ולא נירא ולא ניחת ולא נפחד כלל", ומיום ד' תענית אסתר תר"ג: "צריך אחר כך ביותר ויותר להבין הרמזים בלי שיעור שאמר לנו בפירוש ורמז לנו בידיו הקדושות שאסור ליפול משום דבר וכו'"

עז. ראה 'ליקוטי הלכות' פיקדון ד, י: "אי אפשר לזכות לקיים את כל דברי התורה בשלמות ולדבק בו ית' באמת, כי אם ע"י בחינת שמירה והמתנה, כי צריך להמתין הרבה עד יזכה למה שיזכה. כי אפילו מי שזוכה לעבודת ה' כראוי ועוסק הרבה בתורה ותפילה ומעשים טובים, צריך גם כן להמתין הרבה עד יזכה לשלמות כראוי, כי עיקר תכלית העבודה הוא להכיר אותו יתברך, כמו שמובא בזה"ק 'בגין דישתמודעין ליה', ולזה צריך להמתין הרבה"